

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет психології та соціальної роботи

(повне найменування інституту/факультету)

кафедра практичної та клінічної психології

(повна назва кафедри)

Дипломна робота
магістра

на тему: **«Ціннісно-сміслові детермінанти психологічного благополуччя студентів-психологів»**

«Value-semantic determinants of psychological well-being of psychological students»

Виконала: студентка денної форми навчання
спеціальності 053 Психологія

Гайкович Ганна Євгенівна

(ПП)

Керівник к.психол.н., доц. Смокова Л.С.

Рецензент д.психол.н., доц. ОНМУ Шевченко Р.П.

Рекомендовано до захисту:
Протокол засідання кафедри
№ __ від _____ 2020 р.

Завідувач кафедри

Псядло Е.М.

(підпис)

Захищено на засіданні ЕК № __
протокол № __ від _____ 2020 р.

Оцінка _____ / _____ / _____

(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Голова ЕК

(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ І СИСТЕМИ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ОСОБИСТОСТІ	11
1.1. Психологічне благополуччя особистості як предмет наукового аналізу у вітчизняній і зарубіжній психології.....	11
1.2. Психологічні особливості становлення ціннісно-сислової сфери особистості в період студентства	20
1.3. Роль психологічного благополуччя особистості в навчальній і професійній діяльності	32
Висновки до розділу 1.....	40
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІННІСНО-СМИСЛОВИХ ДЕТЕРМІНАНТ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ	43
2.1. Теоретико-методологічні підходи до вивчення компонентів психологічного благополуччя.....	43
2.2. Характеристика інструментарію, контингенту та основних етапів емпіричного дослідження.....	49
Висновки до 2 розділу.....	58
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ЕМПІРИЧНО-ВИЯВЛЕНИХ ДАНИХ ЩОДО ЦІННІСНО-СМИСЛОВИХ ДЕТЕРМІНАНТ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ	60
3.1. Характеристика компонентів психологічного благополуччя студентів-психологів в процесі їх навчання.....	60
3.2. Порівняльний аналіз смисложиттєвих орієнтацій студентів-психологів	69
3.3. Взаємозв'язок між сенсожиттєвими орієнтаціями і психологічним благополуччям студентів.....	76

3.4. Особливості взаємозв'язку між актуальним психологічним благополуччям і структурою ціннісних орієнтацій	82
Висновки до 3 розділу.....	91
ВИСНОВКИ.....	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	98
ДОДАТКИ.....	106

ВСТУП

Актуальність дослідження. Проблема психологічного благополуччя особистості, в сучасних реаліях освітньої сфери, стала однією з провідних не тільки за кордоном, але і в нашій країні. Актуальність проблеми визначається її високою значимістю для вирішення питань конструктивного розвитку і функціонування особистості з одного боку, і недостатністю теоретичних і емпіричних досліджень в даній науковій сфері - з іншого. Трансформаційні процеси, які відбуваються в усьому світі неминуче здійснюють вплив на особистість, на її життєдіяльність, її спрямованість, систему ціннісних орієнтацій, переконань, життєвих смислів; соціум впливає на формування зовнішніх і внутрішніх критеріїв самооцінки, системи внутрішніх відносин особистості. У цих умовах особливо гостро постає проблема позитивного функціонування особистості і зокрема психологічного благополуччя.

У зарубіжній і вітчизняній психології були досліджені фактори психологічного благополуччя особистості (М. Аргайл, Н. Бредберн, І. Бонівелл, І.А. Джидарьян, Л.В. Куликов, М. Селігман), запропонована його модель (К. Ріфф) , структура (К. Ріфф, П.П. Фесенко, Т.Д. Шевеленкова, О.С. Ширяєва), виявлені його зв'язку з суверенністю психологічного простору (Е.Н. Паніна), толерантністю (Н.К.Бахарева), середовищними умовами (О.С. Ширяєва), професійною діяльністю (І. Заусенко, Р.М. Шаміонов), визначена його специфіка в літньому віці (Ю.Б. Дубовик), запропонована психолого-педагогічна модель його формування (О. А. Ідобаєва). Однак, при всій різноманітності досліджень за рамками наукового аналізу залишається вивчення психологічного благополуччя особистості студентів-психологів, його динаміки в період навчання у вузі і його зв'язок з ціннісно-смісловою сферою студентів.

Студенти, це та група сучасного соціального суспільства, яка є основним носієм і транслятором цінностей і смислів соціокультурних

традицій суспільства. Отже, з'являється необхідність для психологічної науки і практики визначення того, що служить підставою для внутрішньої рівноваги особистості, з чого воно складається, які емоційно - оціночні відносини лежать в його основі, яким чином воно бере участь в регуляції поведінки, яким чином можна допомогти особистості у вирішенні проблеми благополуччя.

Психологічне благополуччя особистості являє собою складне психологічне утворення, що включає емоційний, когнітивний і конативний компоненти, що формується в процесі соціально-психологічної діяльності, в системі реальних відносин особистості до об'єктів навколишньої дійсності і складається на їх основі соціально-психологічних установок, цінностей, стратегій поведінки. На психологічне благополуччя особистості впливають внутрішні (ціннісні і смислові утворення особистості, соціально-психологічні установки, стратегії поведінки) і зовнішні (умови соціалізації) фактори.

Дослідження взаємозв'язку ціннісних орієнтацій і психологічного благополуччя в умовах глобальних соціальних змін необхідно для вироблення шляхів і способів реалізації особистості сучасного студента-психолога, розкриття його потенціалу, конструктивному відношенню до дійсності, формування позитивного підходу до вирішення поставлених перед ним завдань. Отже, вивчення проблеми психологічного благополуччя і його зв'язку з сенсожиттєвими орієнтаціями має не тільки теоретичне, а й важливе практичне значення. Отримані результати можуть бути використані в психологічному консультуванні з проблем психологічного благополуччя та здоров'я особи.

Таким чином, виходячи з актуальності проблематики, можна сформулювати мету дослідження.

Мета дослідження - виявити особливості взаємозв'язку психологічного благополуччя і ціннісних орієнтацій у студентів-психологів в період їх навчання.

Завдання дослідження:

1. Провести теоретичний аналіз проблеми психологічного благополуччя і ціннісних орієнтацій особистості в психологічній літературі.
2. Провести теоретичний аналіз ролі психологічного благополуччя на період студентства.
3. Підібрати комплекс діагностичних методик для вивчення психологічного благополуччя і ціннісних орієнтацій особистості студентів.
4. Емпірично дослідити особливості компонентів психологічного благополуччя і ціннісних орієнтацій особистості.
5. Виявити особливості впливу ціннісних орієнтацій на психологічне благополуччя студентів.

Об'єкт дослідження: феномен психологічного благополуччя.

Предмет дослідження: взаємозв'язок ціннісних орієнтацій та психологічного благополуччя студентів-психологів.

Гіпотези дослідження:

1. Допускаємо, що структура психологічного благополуччя студентів у період навчання в ЗВО має свою специфіку в залежності від року навчання.
2. Припускаємо, що між шкалами психологічного благополуччя і ціннісними орієнтаціями студентів-психологів існує взаємозв'язок. Чим вище рівень актуального психологічного благополуччя (тобто, чим більшою мірою людина відчуває свою здатність реалізувати свою спрямованість на позитивні аспекти функціонування), тим вище рівень свідомості життя і навпаки.
3. Також допускаємо, що співвідношення смисложиттєвих орієнтацій в групах студентів з високим і низьким рівнем психологічного благополуччя буде відрізнятися.

Теоретико-методологічну основу дослідження склали: концепції особистості в гуманістичній психології А. Маслоу, Г. Олпорта, К.Рождерса; концепції психологічного благополуччя в позитивній психології М. Селигмана, Е.Дінера, А. Бандури, Н. Бредберна, К. Ріффа. Вивчення

ціннісних орієнтацій, як складової структури особистості, ґрунтувалося на теорії цінностей М. Рокича, екзистенційному підході, теорії життєвих сенсів В. Франкла, концепції становлення і розвитку людини Е. Фромма, а також на роботах авторів різних напрямків психології: загальної психології, психології особистості, соціальної психології (Б.Г. Ананьєв, Л. Андрєєва, Л.І. Божович, Л.С. Виготський, О.М. Леонтьєв, Д.О. Леонтьєв, Г. Оллпорт і ін.).

База проведення емпіричного дослідження. Дослідження по виявленню ціннісно-сміслових детермінант психологічного благополуччя студентів-психологів проводилося на базі Одеського національного Морського університету і ОНУ імені І.І.Мечникова в м. Одеса. У дослідженні брали участь студенти спеціальності психологія з 1 по 4 курс, які навчаються на бакалавраті. Всього тестуванням і анкетуванням було охоплено 85 студентів у віці від 17 до 32 років. Гендерний склад: юнаки склали 27 осіб (31,8%), дівчата - 58 осіб (68,2%). Студентів 1 курсу - 24 особи, 2 курсу - 22 особи, 3 курсу - 20 осіб і студентів 4 курсу - 19 осіб.

Організація дослідження. Дослідження ціннісно-сміслових детермінантів психологічного благополуччя студентів-психологів, було проведено в період з жовтня 2019 року по вересень 2020 року і включало **4 етапи:**

1 етап - пошуковий (жовтень 2019 р - листопад 2019 р.) На цьому етапі здійснювалося теоретичне вивчення проблеми і основних понять дослідження, були проаналізовані результати соціально-психологічних досліджень по темі; в результаті проведеного аналізу була розроблена робоча модель діагностики ролі ціннісних орієнтацій у формуванні психологічного благополуччя студентів.

2 етап - діагностико-аналітичний (грудень 2019 - березень 2020 г.). На цьому етапі було проведено емпіричне дослідження, результати якого були піддані статистичному аналізу.

3 етап - обробка та аналіз отриманих результатів (квітень 2020 - серпень 2020 р.). На цьому етапі дослідження було проведено роботу по

обробці та систематизації даних, отриманих в ході проведення опитувань, а так само було здійснено аналіз отриманих результатів та зроблено висновки по кожному виду опитування. Обробка та аналіз отриманих даних проводились за допомогою програми SPSS 17. Підсумкові дані за кожним видом опитування було зведено в таблицю та представлено в даній роботі.

4 етап - після проведення обробки та аналізу даних було зроблено загальний висновок до емпіричної частини роботи.

Методи дослідження: Для вирішення поставлених завдань в роботі були використані теоретичні, емпіричні методи, а також методи кількісної обробки даних:

1. Теоретичні методи (аналіз, порівняння, систематизація психологічних відомостей по темі дослідження).

2. Емпіричні методи: Методика «К. Ріфф «Шкали психологічного благополуччя» (ШПБ) адаптованого російськомовного варіанту опитувальника «The scales of psychological well-being», в адаптації Т.Д. Шевеленкова, П.П. Фесенко спрямованого на виявлення рівня актуального психологічного благополуччя [50], методика дослідження смисложиттєвих орієнтацій особистості (СЖО) Д.А. Леонтьєва, методика «Ціннісні орієнтації» М. Рокича, заснована на прямому ранжуванні списку цінностей і спрямована на вивчення ціннісно-мотиваційної сфери людини.

3) Методи кількісної обробки даних представлені методами математичної статистики - описова статистика, непараметричний критерій Манна-Уїтні, t-критерій Стьюдента. Для вивчення зв'язку психологічного благополуччя студентів-психологів з їх ціннісними орієнтаціями був використаний кореляційний аналіз по r-критерію Спірмена.

Статистична обробка даних і графічна презентація результатів дослідження здійснювалася за допомогою пакету статистичних програм Microsoft Excel (2010), SPSS Statistics (версія 17.0).

Надійність і достовірність результатів дослідження забезпечувалася опорою на основні методологічні принципи психологічного дослідження,

використанням комплексу валідних і взаємодоповнюючих методик емпіричного дослідження, їх відповідністю меті, завданням, гіпотезі дослідження, поєднанням якісного і кількісного аналізу отриманих даних, використанням різних критеріїв статистичної обробки даних.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

1. Розширено розуміння детермінант психологічного благополуччя особистості студентів-психологів.

2. Встановлено специфіку структури психологічного благополуччя особистості студентів-психологів, що дозволяє більш точно визначати напрямки роботи по формуванню особистісних компетенцій майбутніх фахівців.

3. Експериментально доведено детермінуюча роль ціннісних орієнтацій психологічного благополуччя і неблагополуччя особистості студента.

Теоретична значущість дослідження полягає в тому, що:

- психологічне благополуччя особистості розглянуто з нової точки зору як показник особистісної готовності студентів-психологів до професійної діяльності;

- розширені і конкретизовані наукові уявлення про психологічне благополуччя особистості студентів, його ролі в навчальній діяльності;

- виявлені динамічні характеристики психологічного благополуччя особистості;

- уточнені уявлення про структуру психологічного благополуччя особистості студентів - психологів.

Практична значимість отриманих результатів. Визначено комплекс діагностичних процедур, що дозволяє вивчити взаємозв'язок психологічного благополуччя з ціннісними орієнтаціями студентів і визначити специфіку його прояву. Виявлено ряд особливостей прояву психологічного благополуччя, що дозволяє розробити методи і засоби підтримки та корекції, диференціювати просвітницьку, психопрофілактичну і психокорекційну роботу в навчально-виховному процесі вузу. Отримані результати

дослідження можна використовувати в подальшому для розробки тренінгових або психотерапевтичних методів.

Апробація. 76-а студентська наукова конференція ОНУ імені І.І. Мечникова, Секція «Факультету психології та соціальної роботи». Підсекції «Соціальна робота та соціальні теорії», «Психологія», 22-24 квітня 2020 р. – *Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2020.* – 267с. С.155 – 159. Тема доповіді: «Ціннісно-сміслові детермінанти психологічного благополуччя студентів-психологів».

Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Тенденції та перспективи розвитку психології та соціальної роботи в сучасному суспільстві», присвяченій 155-річчю ОНУ імені І.І. Мечникова, 5.11.2020 року. Тема доповіді: «Смисложиттєві орієнтації, як чинники психологічного благополуччя студентів-психологів».

Структура роботи. Робота складається з вступу, 3 розділів, висновків, списку літератури з 80 використаних джерел, із них 6 іноземною мовою. В роботі 6 рисунків, 8 таблиць, 3 додатка на 10 сторінках. Основний зміст роботи викладено на 97 сторінках, загальний обсяг роботи – 114 сторінках.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі проведено дослідження, метою якого було вивчення особливості взаємозв'язку психологічного благополуччя і ціннісних орієнтацій у студентів-психологів в період їх навчання.

Об'єктом дослідження був феномен психологічного благополуччя. Предметом дослідження було визначення взаємозв'язку ціннісних орієнтацій і психологічного благополуччя студентів-психологів.

Відповідно до мети дослідження були виконані наступні завдання:

1. Реалізовано аналіз існуючих теоретико-методологічних підходів до визначення змісту поняття «психологічне благополуччя».

2. Виявлено ключові фактори, умови і критерії психологічного благополуччя особистості, вивчена його структуру.

3. На основі теоретичного аналізу уточнено зміст понять «ціннісні орієнтації» і «сенсожиттєві орієнтації».

4. Емпірично досліджено особливості компонентів психологічного благополуччя і ціннісних орієнтацій особистості.

5. Виявлено особливості впливу ціннісних орієнтацій на психологічне благополуччя студентів.

Нами були допущені такі гіпотези:

1. Передбачалося, що структура психологічного благополуччя студентів у період навчання в ЗВО має свою специфіку в залежності від року навчання.

2. Припускалося, що між шкалами психологічного благополуччя і ціннісними орієнтаціями студентів-психологів існує взаємозв'язок. Чим вище рівень актуального психологічного благополуччя (тобто, чим більшою мірою людина відчуває свою здатність реалізувати свою спрямованість на позитивні аспекти функціонування), тим вище рівень свідомості життя і навпаки.

3. Також Припускалося, що співвідношення смисложиттєвих орієнтацій в групах студентів з високим і низьким рівнем психологічного благополуччя буде відрізнятися.

Дослідження по виявленню ціннісно-сміслових детермінант психологічного благополуччя студентів-психологів проводилося на базі Одеського національного Морського університету и ОНУ імені І.І. Мечникова в м. Одеса. У дослідженні брали участь студенти спеціальності психологія з 1 по 4 курс, які навчаються на бакалавраті. Всього тестуванням і анкетуванням було охоплено 85 студентів у віці від 17 до 32 років. Гендерний склад: юнаки склали 27 осіб (31,8%), дівчата - 58 осіб (68,2%). Студентів 1 курсу - 24 особи, 2 курсу - 22 студенти, 3 курсу - 20 осіб і студентів 4 курсу - 19 осіб.

Організація дослідження. Дослідження ціннісно-сміслових детермінант психологічного благополуччя студентів-психологів, було проведено в період з жовтня 2019 року по жовтень 2020 року і включало 4 етапи:

1 етап - пошуковий (жовтень 2019 р. - листопад 2019 р.);

2 етап - діагностико-аналітичний (грудень 2019 р. - березень 2020 р.);

3 етап - обробка та аналіз отриманих результатів (квітень 2020 р. - серпень 2020 р.).

4 етап - після проведення обробки та аналізу даних було зроблено загальний висновок до емпіричної та теоретичної частин роботи.

Методи дослідження: Для вирішення поставлених завдань в роботі були використані теоретичні, емпіричні методи, а також методи кількісної обробки даних. Обробка та аналіз отриманих даних проводилась за допомогою програми SPSS 17.

В цілому, результати дослідження підтвердили основні наші гіпотези, а саме:

Проведене дослідження зв'язку ціннісних орієнтацій з психологічним благополуччям особистості (компонентами якого є різні позитивні аспекти

людського функціонування) показало, що осмислене існування - це дійсно запорука душевного благополуччя в широкому сенсі слова. В роботі показано, що поняття «психологічне благополуччя» на даний момент не має чіткої дефініції, що зробило необхідним теоретичний аналіз його змісту з урахуванням існуючих на даний момент поглядів і підходів до його розуміння. У роботі відзначено, що всі існуючі на заході теорії психологічного благополуччя можна розділити на дві течії: гедоністичні і евдемонічні. На даний момент з'явилося ряд теорій, які прагнуть інтегрувати в собі обидва ці течії. Однією з таких концепцій, де, на наш погляд, подібна інтеграція виконана найбільш вдало, є концепція психологічного благополуччя, запропонована К. Ріфф. Саме на цій концепції ми і зупинили свій вибір в рамках даної дослідницької роботи.

У роботі також представлені результати дослідження відмінностей в структурі смисложиттєвих і ціннісних орієнтацій у студентів з високим і низьким рівнем актуального психологічного благополуччя. Аналіз отриманих даних дозволяє прийти до висновку про те, що респонденти з високим рівнем актуального психологічного благополуччя мають більш високі показники за всіма шістьма показниками методики СЖО. Істотна відмінність за показником свідомості життя вказує на те, що респонденти з високим рівнем психологічного благополуччя мають життя зі стійким життєвим змістом, що проявляється в значно більшій стійкості, енергійності, життєстійкості. У той же час у представників групи випробовуваних з низьким рівнем актуального психологічного благополуччя життя значно менш осмислене, що може призводити до більшої схильності до депресії, підвищеної схильності до психічних, соматичних захворювань і аддикціям. У порівняльному аналізі звертає на себе увагу те, що випробовувані з високим рівнем психологічного благополуччя бачать сенс життя в самому процесі проживання свого життя, яке представляється для них наповненим сенсом і вельми привабливим. Випробовувані з низьким рівнем психологічного благополуччя бачать сенс усього життя в майбутньому в тій же мірі, скільки і в сьогодні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абульханова–Славская К.А. Стратегия жизни. М.: Изд-во «Мысль», 1991. С 126 -149.
2. Аргайл М. Психология счастья / Под ред. М.В.Кларина. М.: Прогресс, 2007. 403 с.
3. Балтес П. Всевозрастной подход в психологии развития: исследование динамики подъёмов и спадов на протяжении жизни // Психологический журнал. 1994. Т. 15. №1. С. 60-80.
4. Бахарева Н.К. Субъективное благополучие как системообразующий фактор толерантности: Автореф. дис...канд. пс. наук. Х., 2004. 22 с.
5. Богучарова О.І., Ткаченко Н.В. Про психологічне благополуччя педагогів дошкільних навчальних закладів // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Психологічні науки. 2017. Випуск 2. Том 3. С.20-25.
6. Бонивелл, И. Ключи к благополучию: Что может позитивная психология / Пер. с англ.М. Бабичевой. М.: Время, 2009. 192 с.
7. Бояркин М.Ю., Долгополова О.А., Зиновьева Д.М. Психологическое и профессиональное благополучие государственных служащих: моногр. Волгоград: ФГОУ ВПО ВАГС, 2007. 216 с.
8. Братусь Б.С. Аномалии личности. М., 1988. 301 с.
9. Бреусенко О.А. Динаміка ціннісно-сміслової сфери особистості в умовах екзистенціальної кризи 2000 р.: Автореф. дис... канд. психол. наук, спец. 19.00.01. К., 2000. 20 с.
10. Бучацкая, М.В. Психологическое благополучие работающих женщин.: автореф. ... канд. психол. наук. М., 2006. 25 с.
11. Василюк Ф. Е. Психология переживания. Анализ преодоления критических ситуаций / Ф. Е. Василюк. М.: МГУ, 1984. 200 с.
12. Воронина А.В. Оценка психологического благополучия школьников в системе профилактической и коррекционной работы психологической

службы: Автореф. автореф. дис. ... кандидата психологических наук. Томск, 2002. 25 с.

13. Воронина А.В. Проблема психологического здоровья и благополучия человека: обзор концепций и опыт структурно-уровневого анализа // Сибирский психологический журнал. 2005. № 3. С. 142-145.

14. Воронина А. В. Уровневая модель психологического благополучия человека // Потенциал личности: комплексная проблема: Материалы второй Всероссийской конференции / Отв. ред. Е.А. Уваров. Тамбов, 2003. С. 29-32.

15. Всероссийская научно-практическая конференция /отв. за вып. А.М. Павлова. – Екатеринбург, 2011. – 268с.

16. Выготский, Л.С. Психология развития человека / Л.С. Выготский. - М.: Изд-во Смысл; Эксмо, 2005. 1136 с.

17. Галиахметова Л.И. Благополучие, субъективное благополучие, удовлетворенность жизнью: проблема взаимосвязи // Вестник Башкирского университета. 2015. Т. 20, №3. С. 1114-1118 11.

18. Галян І.М. Психологічне благополуччя як виразник екзистенціальної сповненності майбутніх педагогів // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. — Т. ІХ: Загальна психологія. Історична психологія. Етнічна психологія. Випуск 9. К. :Талком, 2016. С. 132-139.

19. Григорьева М. В. Субъективное благополучие личности как результат школьной адаптации в разных условиях обучения // Психол. наука и образование. 2009. № 2. С. 41 - 45.

20. Гришко В.В. Поняття феномену психологічного благополуччя та його зв'язок з самоствердженням // Ракурси психологічного благополуччя особистості: збірник тез доповідей всеукраїнського науково-практичного семінару [«Ракурси психологічного благополуччя особистості»], (Ніжин, 9 червня 2017 р.). / Ред.кол.: Т.М.Титаренко(гол.ред.), [та інші]. Ніжин: НДУ ім.М.Гоголя, 2017. С. 47-49.

21. Джидарьян И.А. Психология счастья и оптимизма. М.: Институт психологии РАН, 2013. 272 с.
22. Дружинин В.Н. Экспериментальная психология. СПб.: Питер, 2000. 320 с.
23. Ефремова Т. Ф. Новый словарь русского языка. Толково-словообразовательный. М.: Русский язык, 2000. С. 54-78.
24. Жуковская Л.В., Трошихина Е.Г. Шкала психологического благополучия К. Рифф. // Психологический журнал. 2011. Т. 32. № 2. С. 82–93.
25. Жучкова С. М. Смыслжизненные ориентации как субъективные составляющие феномена смысла жизни 2011 //URL: <http://sibac.info/13182> (дата обращения: 27.05.20).
26. Загвязинский В.И. Методология и методы психолого-педагогического исследования: Учеб. пособие для студ. высших пед. учеб. заведений; 2-е изд. / В.И. Загвязинский, Р. Атаханов. М.: Академия, 2005. 208 с.
27. Заусенко И.В. Личностные детерминанты психологического благополучия педагога: автореф. дис. ... кандидата психологических наук. Екатеринбург, 2012. 24 с.
28. Зеер Э.Ф. Психология личностно ориентированного профессионального образования: монография. Екатеринбург: Изд-во Урал.гос. проф-пед. ун-та, 2000. 258 с.
29. Зейгарник Б.В. Теории зарубежной психологии. М.: МГУ, 1984. 540с.
30. Знаков В.В. Ценности как проблема психологии человеческого бытия //Ценностные основания психологической науки и психология ценностей. 2008. С. 83-93.
31. Карапетян Л.В. Теоретические подходы к пониманию субъективного благополучия // Известия Уральского федерального университета. Сер. 1, Проблемы образования, науки и культуры. – 2014. - № 1 (123). – С. 171-182.

32. Каргіна Н.В. Основні підходи до вивчення психологічного благополуччя особистості: теоретичний аспект // «Наука і освіта». Психологія. – 2015. - № 3. – С. 48-55.

33. Кашлюк Ю.І. Основні чинники, які впливають на психологічне благополуччя особистості // Проблеми сучасної психології : Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України / [наук.ред. Максименко С.Д., Онуфрієва Л.А] – Кам'янець-Подільський, Аксіома, 2016. № 34. С. 170-182.

34. Климчук В.А. Тренинг внутренней мотивации. СПб.: Речь, 2005. 76 с.

35. Кузнецова Е. Г. Личностные ценности: понятие, подходы к классификации // Вестник Оренбургского государственного университета. 2010. №. 10 (116).

36. Куликов, Л.В. Здоровье и субъективное благополучие личности // Психология здоровья: учебник для вузов / Под ред. Г.С. Никифорова. СПб.: Изд-во СПбГУ, 2000. С. 405-442.

37. Ларіна Т.О. Модель соціально-психологічних ресурсів життєздатності особистості в структурі психологічного благополуччя людини // Ракурси психологічного благополуччя особистості: збірник тез доповідей всеукраїнського науково-практичного семінару [«Ракурси психологічного благополуччя особистості»], (Ніжин, 9 червня 2017 р.). / Ред.кол.: Т.М.Титаренко(гол.ред.), [та інші]. Ніжин: НДУ ім.М.Гоголя, 2017. С. 85-89.

38. Лежнина, Л.В. Готовность психолога образования к профессиональной деятельности: этапы, механизмы, технологии формирования. Автореф. на соиск. уч.ст. д.псх.н. М. 2009. 47 с. [Электронный ресурс] <http://www.twirpx.com/file/595559/>(дата доступа 12.05.2020).

39. Леонтьев Д. А. Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности. 3-е изд., доп. М.: Смысл, 2007. 511 с.

40. Леонтьев Д.А. Тест смысло-жизненных ориентации (СЖО). 2-е изд. М.: Смысл, 2000. 18 с.

41. Лесовская М.И., Лесовская Л.В. Удовлетворенность процессом обучения в вузе как прогноз удовлетворенности будущей работой // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. № 3. 2012. С.53-56

42. Лях М. В. Особенности развития мотивов учебно-профессиональной деятельности в студенческом возрасте // Психологическая наука и образование www.psyedu.ru. 2011. №. 4. С. 10-20.

43. Маралов В.Г., Маралова Т.П. Готов ли студент-психолог быть психологом? // Психология в вузе. 2011. № 1. С.71-86.

44. Маркова, А.К. Психология профессионализма / А.К. Маркова. М.: МГФ «Знания», 1996. 308 с.

45. Маслоу А. Г. Мотивация и личность: [пер. с англ.]. Издательский дом "Питер", 2009. 480 с.

46. Мирончак К.Ф. Відчуття само ефективності як психологічний ресурс особистості // Ракурси психологічного благополуччя особистості: збірник тез доповідей всеукраїнського науково-практичного семінару [«Ракурси психологічного благополуччя особистості»], (Ніжин, 9 червня 2017 р.). / Ред.кол.: Т.М.Титаренко (гол.ред.), [та інші]. Ніжин: НДУ ім.М.Гоголя, 2017. С. 99-102.

47. Никандров В.В. Неэмпирические методы психологии. СПб.: Речь, 2003. 53 с.

48. Нугаева О.Г., Криводонова Ю.Е. Психологическая сущность и соотнесение понятий «ценности» и «ценностные ориентации» // Специальное образование. 2012. №. 2.

49. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка М.: Издательство "Азъ", 1992

50. Пахоль Б.Є. Суб'єктивне та психологічне благополуччя: сучасні і класичні підходи, моделі та чинники // Український психологічний журнал. 2017. № 1(3). С. 80-100.

51. Пахомова Л.Ю. Психологические условия развития мотивационной готовности студентов-психологов к профессиональной деятельности [Электронный ресурс] (дата обращения: 10.05.20) <http://www.dissercat.com/content/psikhologicheskie-usloviya-razvitiyamotivatsionnoi-gotovnosti-studentov-psikhologov-kprofe#ixzz35vAsXomc>

52. Петров И. Т. Смысл как рефлексивное отношение человеческого бытия. // Мир психологии. 2000. № 2. С. 26 - 35.

53. Плужникова Л.А. Развитие внутриличностной компетентности студента-психолога в вузе: диссертации кандидата психологических наук. Тамбов, 2011 [Электронный ресурс] (дата обращения: 10.06.20) <http://www.dslib.net/psixologia-razvitja/razvitie-vnutrilichnostnojkompetentnosti-studenta-psihologa-v-vuze.html>

54. Поваренков Ю.П. Психологическое содержание профессионального становления человека. М.: Изд-во УРАО, 2002. 160 с.

55. Психология здоровья / под ред. Г.С. Никифорова. СПб.: Питер, 2006. 607 с.

56. Розанов В.А. Как мы понимаем психическое здоровье. // Матеріали ІV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції [«Пізнавальний та перетворювальний потенціал історичної психології як науки»], (2.02 – 2.03.2017) / за гол.редакцією Родіної Н.В.,Альшиної О.М., Кононенко О.І. О.: Вид-во ОНУ імені І.І.Мечникова,2017. С. 107-108.

57. Сартакова Е.М. Формирование социально-личностных компетенций студентов вузов: диссертация ... кандидата педагогических наук. Екатеринбург, 2009. 198 с.

58. Селигман М. В поисках счастья. Как получать удовольствие от жизни каждый день / Изд-во «Манн, Иванов и Фербер», 2010. 320 с.

59. Селигман М. Новая позитивная психология: Научный взгляд на счастье и смысл жизни / Перев.с англ. М.: Издательство «София», 2006.368 с.

60. Середина Н.В., Шкуренко Д.А. Основы медицинской психологии: общая, клиническая, патопсихология. Ростов н/Д: Феникс, 2003. 512 с.
61. Серый А. В. Психологические механизмы функционирования системы личностных смыслов. Общество с ограниченной ответственностью Авторское издательство Кузбассвузиздат, 2002. С. 187-187.
62. Созонтов А.Е. Гедонистический и эвдемонистический подходы к проблеме психологического благополучия // Вопросы психологии. 2006. № 4. С. 105-114
63. Фесенко П.П. Осмысленность жизни и психологическое благополучие личности: автореф. дис. канд. психол. наук. М., 2005. 16с.
64. Фесенко П.П. Что такое психологическое благополучие?: краткий обзор основных концепций // Семейная психология и семейная терапия. 2005. N 2. С. 116-131.
65. Филиппович В.И. Взаимосвязь жизнестойкости и психологических защит при пограничных психических расстройствах и в норме. // Психология. Вестник Кемеровского государственного университета. 2014. №4 (60). Т.1. 132- 137.
66. Франкл В. Теория и терапия неврозов: Введение в логотерапию и экзистенциальный анализ / В. Франкл. СПб.: Речь, 2001. 234 с.
67. Чудновский В. Э. Смысл жизни и судьба человека //Общественные науки и современность. 1998. №. 1. С. 175-183.
68. Шакуров Р. Х. Психология смыслов: теория преодоления. // Вопросы психологии. 2003. № 5.
69. Шевеленкова Т.Д., Фесенко П.П. Психологическое благополучие личности (обзор концепций и методика исследования) //Психологическая диагностика. – 2005. – № 3. – С. 95-129.
70. Ширяева О.С. Психологическое благополучие личности в экстремальных условиях жизнедеятельности: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата психологических наук. Хабаровск 2008. 21 с.

71. Шнейдер, Л.Б. Профессиональная идентичность: теория, эксперимент, тренинг. Учебное пособие. М.: МПСИ, 2005. 600 с.
72. Юнг, К.Г. Человек и символ / Перевод В. В. Зеленский. М.: Ренессанс, 1991. 304 с.
73. Яницкий, М.С. Основные психологические механизмы адаптации студентов к учебной деятельности: автореф. дис. ...канд. психол. наук. Иркутск, 1995. 25 с.
74. Яремчук С.В. Субъективное благополучие как компонент ценностно-смысловой сферы личности // Психологический журнал. 2013. № 5. Т. 34. С. 85–95.
75. Kafka G.J. The construct validity of Ryffs scales of psychological wellbeing (SPWB) and their relationship to measures of subjective well-being // Social Indicator Research. 2002/ Vol. 57. P. 171-190.
76. Ryff C.D., Keyes C.L.M. The structure of psychological well-being revisited // Journal of Personality and Social Psychology. 1995. Vol. 69. P. 719–727.
77. Ryff, C.D. Psychological Well-Being // Encyclopedia of Gerontology. 1996. Vol. 2. P. 365–369.
78. Seifert, T. Assessment of the Ryff Scales of Psychological Well-Being Inventory. Available from the Center of Inquiry in the Liberal Arts at Wabash College. 2004. URL: http://liberalarts.wabash.edu/cila/home.cfm?news_id=3570
79. Waterman A.S., Schwartz S.J., Zamboanga B.L. et al. The Questionnaire for Eudaimonic Well-Being: Psychometric properties, demographic comparisons, and evidence of validity // The Journal of Positive Psychology. 2010. V.5(1). P. 41-61.
80. Wrigh, T.A., Cropanzan, R. Psychological well-being and job satisfaction as predictors of job performance // Journal of Occupational Health Psychology. 2000. №5. С. 84–94.